

Je wil een (betere) dienst- en hulpverlening opzetten in de strijd tegen energiearmoede. Maar hoe begin je er aan?

ENERGIEDIENSTVERLENING VAN A TOT A+++

Een uitgave van Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie
Project Energie en Woonkwaliteit
Brusselsepoortstraat 8 | 2800 Mechelen | T 015 20 13 75
ann.van.der.wilt@samenvlevingsopbouw.be

A | Herken energiearmoede

Er zijn 2 vormen van energiearmoede:

- 1 Huishoudens die volgens hun behoefte te weinig verbruiken en zich in de kou en/of in het donker zetten om energiekosten (of schulden) te vermijden.
- 2 Huishoudens die wel volgens hun behoefte verwarmen, maar daardoor energieschulden opstapelen.

Schat energiearmoede juist in

In veel gevallen begint een dossier met achterstallige facturen. De dienstverlening mag niet stoppen bij de opmaak van een haalbaar betaalplan. Tracht de structurele oorzaken op te zoeken en aan te pakken. Vraag dus door. Weet je niet goed wanneer iemand te veel of net te weinig verbruikt? Gebruik de bijgevoegde lijst met het gemiddeld verbruik om de situatie in te schatten.

A+ | Zet bestaande instrumenten in

De mogelijkheden om te werken aan energiearmoede zijn ruim.

Je zet al een grote stap als de bestaande instrumenten en maatregelen beter en/of vaker benut worden. Het warm water heruitvinden hoeft echt niet!

Heel wat mogelijkheden maar waar begin je? Maak een stappenplan bij hoog, gemiddeld of laag verbruik. Op het kaartje bij deze folder vind je een indicatief voorbeeld. Eigen accenten en actiepunten bepalen waarop je extra inzet.

V-test • Groepsaankoop groene stroom • Energiescan • Meterkaarten van distributienetbeheerders • Kortingsbon voor energiezuinige elektrische apparaten • Energiefonds voor gas en elektriciteit • Sociaal tarief Minimale levering aardgas • IAC-werking en de procedure wanbetaling Schuldfabouw in de budgetmeter • Premies voor energiezuinige investeringen (dakisolatie, muurisolatie, vloerisolatie, beglazing, zonneboiler ...)
Verhoogde premie voor een condensatieketel voor beschermde afnemers
Verhoogde premies voor verhuurders • Vlaamse renovatiepremie
Verbeterings- en aanpassingspremie • Totaalrenovatiebonus • Begeleiding via collectieve renovatieprojecten • Energieprestatiecertificaat (EPC)
Minimale kwaliteitsnormen voor huurwoningen • Vlaamse energielening

A++ | Spoor energiearmoede actief op

Pak energiearmoede preventief aan met een actief opsporingsbeleid.

1 Bij het bestaande cliënteel

Vaak blijft energiearmoede onder de radar, zelfs bij gekend cliënteel. Screen deze groep dus eerst.

Vraag je cliënten actief naar hun verbruik en woonkwaliteit. Wijk het verbruik sterk af van de standaardwaarden, dan is dat een teken aan de wand.

Automatiseer de energiescan.
Het is nuttig en gratis.
Wat belet je?!

2 Energiearmoede outreachend opsporen

Klaar voor een volgende stap! Werk outreachend.

Al te vaak blijft energiearmoede onder de radar tot er plots een heuse schuldenberg opduikt. Snelle detectie is dus nodig. Enkele voorbeelden:

- Promotie van de groepsaankoop energie tijdens een energieweek.
- Een (tijdelijk) energieloket op een centrale plaats in de gemeente.
- Een infoavond.
- Een publicatie in het gemeentebblad.
-

A+++ | De grote middelen!

Beoog je duurzame verandering, laat je dan inspireren. Heel wat initiatieven in Vlaanderen focussen op woonkwaliteit en meer specifiek op de private huurmarkt, een woonsegment dat duidelijk achterop hinkt in de woningmarkt.

1 Bied een lokale renovatiepremie aan

Verhuurders overtuigen om te investeren in de kwaliteit van de huurwoning, is een lastige klus. Een goed gerichte lokale renovatiepremie biedt soelaas. En mis een doordacht reglement, kan het ook met een beperkt budget.

2 Bied gratis renovatiebegeleiding aan

Verbouwen is tijdrovend en belastend. Voorzie renovatiebegeleiding en stimuleer potentiële verbouwers, in het bijzonder verhuurders of verarmde eigenaars. Renovatiebegeleiding biedt zowel technische als sociale begeleiding (of coördineert die).

3 Promoot het Sociaal Verhuurkantoor

Huurwoningen van het SVK zijn een antwoord op het grote tekort aan sociale woningen. De eigenaar is verlost van de zorgen van verhuren en er ontstaat een aanbod voor de grote groep mensen

met een klein budget op zoek naar een degelijke huurwoning. Verhoog dus de bekendheid en aantrekkelijkheid van het SVK bij verhuurders en/of verbeter de kwaliteit van de SVK-woningen. Infoavonden, extra begeleiding bij werken, een premie voor SVK-woningen ... kies uit en probeer.

4 Verplicht het conformiteitsattest

Een conformiteitsattest toont aan dat een huurwoning voldoet aan minimale kwaliteitseisen. Gebruik een gemeentelijke verordening om dit voor elke huurwoning te verplichten. Het woonpatrimonium in uw gemeente vaart er wel bij!

5 Installeer een lokale energiewinkel

Wijs je burgers de weg in het doolhof aan premies en sociale maatregelen. Verstrek informatie, bied hulp bij administratie en financiën en toon de weg naar technische hulp. Een sterk instrument tegen energiearmoede en vóór energiebesparing!

Je praktische gids in de aanpak van energiearmoede

Een proactieve aanpak van energiearmoede. Met steun van:

Waarom lokaal werken aan energiearmoede?

1

Omdat bijna **20%¹ van de gezinnen** getroffen wordt: ze stapelen schulden op of zetten zichzelf in de kou om schulden te vermijden.

2

Omdat energiearmoede een aanslag is op de **fysieke en mentale gezondheid**. Het leidt vaak tot problemen op het werk of op school en het is een belangrijke oorzaak van sociale vereenzaming.

3

Omdat de energiekost, na de huur of de hypotheekaflossing, vaak de **tweede grootste huishoudelijke kost** is.

4

Omdat energiekosten, mits hulp en begeleiding, meestal **kunnen dalen**.

5

Omdat zonder tijdig ingrijpen de **maatschappelijke kost** van energiearmoede, ook voor de gemeente sterk stijgt.

¹ Voor meer info: zie de Barometer Energiearmoede van de Koning Boudewijnstichting.

HOE ZET JE LOKALE ENERGIE-DIENSTVERLENING OP?

In elke gemeente of stad gaan er inwoners gebukt onder energiearmoede. Maar hoe werk je hieraan? Zo!

1

Bepaal wat je wil en kan bereiken

Laat je inspireren door deze gids en bekijk welke initiatieven voor jouw dienst of gemeente haalbaar en wenselijk zijn.

2

Ontwikkel een visie

Vertrek van deze uitgangspunten:

Een minimale toegang tot energie is een mensenrecht. Stel daarom alles in het werk om een afsluiting van gas en/of elektriciteit te vermijden.

Energiearmoede is méér dan een betalingsprobleem. Ga op zoek naar de problematiek achter de onbetaalde energiefacturen. Gericht doorvragen en linken leggen met de bredere armoede-problematiek is vaak de sleutel tot succes.

Structureel energiearmoede bestrijden, betekent proactief werken. Werk vanuit een aanbod. Een energiescan aanvragen en de factuur nakijken zijn een minimum in elk hulpverleningstraject. Het vermijdt energieproblemen of spoort ze tijdig op. Er snel bij zijn is de boodschap.

Energieproblemen zijn onlosmakelijk verbonden met woonkwaliteit. Actief inzetten op de woonkwaliteit, is structureel en proactief werken aan energiearmoede.

3

Zorg voor draagvlak op meerdere niveaus

Gedragenheid bij de eerstelijnsmedewerkers

Toon medewerkers de noodzaak en meerwaarde. Betrek iedereen en zorg er voor dat iedereen op de hoogte is. Waarom en wat wordt van jou verwacht? Hoeveel tijd vergt dit? Betrek hen zo veel mogelijk.

Gedragenheid bij het beleid

Wil je de neuzen van beleidsmakers en uitvoerders in dezelfde richting? Kom tot een stappenplan en agendeer dit op de gemeenteraad en/of OCMW-raad. Of vind je een infomoment energiearmoede voor je bestuur beter? Zo'n moment verhoogt zeker het draagvlak doorheen de organisatie en geeft de medewerkers een officieel fiat.

4

Maak personeelstijd en middelen vrij

Evident wellicht.

Geen enkel project slaagt zonder inzet van tijd en middelen. Bekijk eerst of bestaande takenpakketten efficiënter kunnen.

Kijk uit naar projectoproepen vanuit hogere overheden of stichtingen. Zowel het provinciebestuur als Europa lanceren projecten voor de strijd tegen energiearmoede.

5

Betrek genoeg medestanders

Doe beroep op de expertise van anderen. Energiesnoeiers, een Energiehuis ...? Maak afspraken en werk samen: het bespaart je (op termijn) werk en tijd.

Contacteer de sociale huisvestingsmaatschappij, het sociaal verhuurkantoor, armoedeverenigingen, het CAW, Samenlevingsopbouw ... Of benut de Burgemeestersconvenant en maak van de milieudienst je natuurlijke partner.

6

Sla de handen in elkaar

Op de stijgende energieprijzen heb je lokaal weinig vat, maar aan de energiehuishouding kan je wel wat doen. Doe hiervoor gelijktijdig beroep op de technische expertise van de woon- of milieudienst én op de sociale en financiële kennis en inzet van een OCMW-maatschappelijk werker. Verdeel je taken voor een goede energiedienstverlening. Maak goede afspraken! Leer elkaar kennen! Een directe lijn OCMW-gemeente? Een gedeeld digitaal klantendossier? Prima zet!

Besef dat niemand alle expertise in huis heeft. Besteed dus zeker aandacht aan de taakverdeling. Een taakverdeling tussen OCMW en huisvestingsdienst ter illustratie:

7

Start klein en concreet

Leer eerst stappen, voor je gaat rennen. Zeker in een nieuw samenwerkingsverband. Begin dus met één concreet dossier en leer uit het proces. Benut de bestaande instrumenten, premies, kortingen ... Deze leerervaring brengt wellicht veel antwoorden.

RENOVEREN EN ISOLEREN

PREMIES VIA NETBEHEERDER EANDIS OF INFRAX

Dak- of zoldervloerisolatie

Buitenmuurisolatie

Vloer- of kelderisolatie

Hoogrendementsbeglazing

Warmtepomp

Zonneboiler *voor sanitair warm water*

Verhoogde premie voor een condensatieketel
voor beschermde afnemers

Burenpremie voor collectieve renovatieprojecten

Totaalrenovatiebonus (BEN0-pass)

PREMIES VIA WONEN VLAANDEREN

Vlaamse renovatiepremie

Vlaamse verbeteringspremie

Vlaamse aanpassingspremie

BEGELEIDING VIA COLLECTIEVE RENOVATIEPROJECTEN

bv. Goed Plan, Dampoort knapT OP!

VLAAMSE ENERGIELENING

korte checklist voor ENERGIESITUATIE EN WONINGKWALITEIT

Hanteer deze checklist om snel een eerste -ruw- zicht te krijgen op de woon-, water- en energiesituatie. Bepaal in eerste instantie welke acties noodzakelijk en/of dringend zijn om de levensomstandigheden van de bewoners te verbeteren en de energie- en waterfactuur te verminderen. Houd ook zeker de andere fiches bij de hand (gemiddeld verbruik, stappenplan en instrumentarium).

- Eigen woning Private huurwoning Sociale huurwoning

Adres

.....

Naam bewoner

Naam verhuurder

WANNEER IS DE WONING GEBOUWD? (SCHATTEN MAG)

- Na 1990 Tussen 1970 en 1990 Voor 1970

HOEVEEL ENERGIE WORDT ER VERBRUIKT?

- Elektriciteit: kWh → laag gemiddeld hoog
Gas: kWh → laag gemiddeld hoog
Water: m³ → laag gemiddeld hoog
Stookolie: liter → laag gemiddeld hoog
Andere: → laag gemiddeld hoog

GERAAKT DE WONING GOED VERWARMD?

- Ja Nee

HOE WORDT DE WONING VERWARMD?

- Centrale verwarming Decentrale verwarming (bv. gaskachel)
 Elektrische verwarming Collectieve verwarming (bv. caloribelmeter)
 Andere:

WORDT ER BIJVERWARMING GEBRUIKT?

- Nee Ja, welke (bv. elektrisch, hout, petroleum ...):

WAT IS DE LEEFTIJD VAN DE VERWARMINGSKETEL? (SCHATTEN MAG)

- Jonger dan 15 jaar Ouder dan 15 jaar Ouder dan 25 jaar

IS ER EEN ELEKTRISCHE BOILER VOOR WARM WATER?

- Ja Nee

VERTOONT DE VERWARMINGSINSTALLATIE GEBREKEN?

- Verwarmingsetel valt regelmatig uit
- Radiatorkranen werken niet/deels
- Lekkende radiatoren en/of radiatorkranen
- Lucht op de radiatoren
- Lekkende verwarmingsetel (water moet regelmatig bijgevuld worden)
- Gasgeur of geur van verbrandingsgassen
- Het overdrukventiel is onzichtbaar (lekkers zijn niet op te sporen).
- Versleten of slechte afvoer van verwarmingsetel
- Andere:

IN WELKE STAAT ZIJN DE RAMEN?

- Dubbele beglazing (geplaatst voor 2000)
- Dubbele beglazing (na 2000)
- Ramen in slechte staat (kieren en spleten, tochtgevoel, houtrot, glasbreuk ...)
- Enkel glas
- Andere:

IS HET DAK GEÏSOLEERD?

- Ja, goed
- Ja, maar te weinig/niet volledig
- Nee
- Onbekend

IS ER VOCHT EN/OF SCHIMMEL IN DE WONING?

- Schimmel
- Muffe en/of schimmelgeur

VERTOONT DE ELEKTRISCHE INSTALLATIE ZICHTBARE GEBREKEN?

- De elektriciteit valt regelmatig uit
- Stopcontacten/lichschakelaars hangen los
- Zwartgeblakerd stopcontact
- Loshangende/blote kabels
- Andere:

ZIJN ER ZICHTBARE GEBREKEN AAN DE BUITENKANT?

- Dakgoten en/of regenpijpen lekken
- Onstabiele schouw
- Het regent binnen/er is een lek
- Dakkoepel in slechte staat
- Scheuren, barsten of kieren in buitenmuur
- Natte muren (groenaanslag/mos)
- (Veel) gebarsten of gebroken bakstenen
- Voegen buitenmuur in slechte staat
- Andere:

WATERLEKKEN?

- Kalkaanslag onder kranen (wijst op lekkende kraan)
- Grijs kalkaanslag in het toilet (wijst op lopend water in toilet – lekkende spoelbak)

WATERBESPARINGSMOGELIJKHEDEN?

- Is er een spaardouchekop?
- Heeft het toilet een spaarknop?
- Wordt er regenwater gebruikt? (wasmachine, toilet, tuin ...)

Dringende acties:

.....
.....
.....

Te contacteren:

.....
.....
.....

Sterke praktijk!

Energiedienstverlening in OCMW Herselt

HERSELT PAKT ENERGIEDOSSIERS PROACTIEF AAN

DOEL: ENERGIEFACTUUR VAN KWETSBARE GROEPEN DUURZAAM VERMINDEREN

- Kijk ruimer dan het betaalprobleem
- Leg de link met woonkwaliteit
- Benut bestaande maatregelen & premies
- Betrek energiepartners

EIGENHEID VAN HERSELT

- Kleine landelijke gemeente
- Verouderd woonpatrimonium
- Geen aparte energiecel bij sociale dienst
- Beperkte tijd en middelen

PROEFPROJECT

- 30 maanden met ondersteuning van Samenlevingsopbouw
- Financiële ondersteuning van LEADER

AL DOENDE VOORUIT!

- ✓ Creëer draagvlak op alle echelons
- ✓ Werk aan een visie
- ✓ Bevrraag noden van maatschappelijk werkers rond energiedossiers
- ✓ Maak keuzes: niet alles kan
- ✓ Zet gericht collectieve acties op: start klein en concreet!
- ✓ Durf te experimenteren
- ✓ Schakel medestanders in: energiesnoeiers, huisvestingsdienst, energiehuis, Goed Plan ... en realiseer win-win
- ✓ Verhoog deskundigheid over energie-interventies bij maatschappelijk werkers
- ✓ Bespreek energiedossiers in team: leer van elkaar vanuit de praktijk
- ✓ Betrek oplossingsactoren in cliëntdossiers
- ✓ Optimaliseer je dienstverlening en automatiseer waar mogelijk
- ✓ Versterk cliënten en moedig hen aan om hun verbruik te verminderen
- ✓ Hou het energithema warm
- ✓ Registratie van interventies maakt je werk zichtbaar
- ✓ Toon resultaten aan collega's en de buitenwereld
- ✓ Leer van minder geslaagde acties
- ✓ Leer van je successen en vier ze

RESULTATEN

MEER AANDACHT voor energieproblematiek bij maatschappelijk werkers en beleid

MEER DESKUNDIGHEID bij het team

MEER SAMENWERKING met partners

MEER SCANAANVRAGEN en meer interventies

CONTACT

leader@ocmwherselt.be
www.welzijnszorgkempen.be